

E2 – Veres csenkeszes rétek

Festuca rubra hay meadows and pastures

Natura 2000: 6510 Lowland hay meadows (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*), 6520 Mountain hay meadows

Cönotaxonok: *Anthoxantho-Festucetum rupicolae* Juhász-Nagy 1958, *Anthyllido-Festucetum rubrae* (Mát-hé et Kovács 1960) Soó 1971, *Festuco commutatae-Cynosuretum* R. Tx. ex Büker 1942, *Lolio-Cynosuretum* Tx. 1937, *Trifolio repenti-Lolietum* Krippelová 1967

Definíció: Üde, középmagas vagy alacsony fűvű rétek. Uralkodó fűfajaik a vörös csenkesz (*Festuca rubra*), a cincor (*Cynosurus cristatus*), a rezgőfű (*Briza media*), az aranyzab (*Trisetum flavescens*), a borjúpázsit (*Anthoxanthum odoratum*), a pelyhes selyemperje (*Holcus lanatus*), az angolperje (*Lolium perenne*), a cérnatippan (*Agrostis capillaris*) és a réti perje (*Poa pratensis*). Rögzítendő minimális kiterjedése mintegy 20 négyzetméter. Az idegenhonos (többnyire inváziós) fajok maximális aránya (amennyiben egyébként az élőhely egyértelműen azonosítható) 50%.

Termőhely: A veres csenkeszes rétek a bükkös és a gyertyános-tölgyes övben (többnyire domb- és hegyvidéken), az erdők szegélyein, tisztásain, egykori irtásain, savanyú vagy gyengén savanyú-semleges, nyirkos vagy üde, közepes tápanyag-ellátottságú talajokon, különösen agyagbemosódásos barna erdőtalajon, néha pszeudoglejes barna erdőtalajon vagy réti talajon, ritkábban rendzinán, rankeren található. A gyakran évszázados kaszálás, legeltetés, a trágyázás hiánya rendszerint lerontotta a talajok (felső rétegének) számos tulajdonságát, így savanyú, tápanyagszegény, gyakran rossz fizikai tulajdonságokkal rendelkező feltalaj alakult ki. Az alapközet hatása kevésbé meghatározó, viszont egyes domborzati elemek, elsősorban az árnyékos hegyoldalak kedvezően befolyásolhatják kialakulásukat és fennmaradásukat.

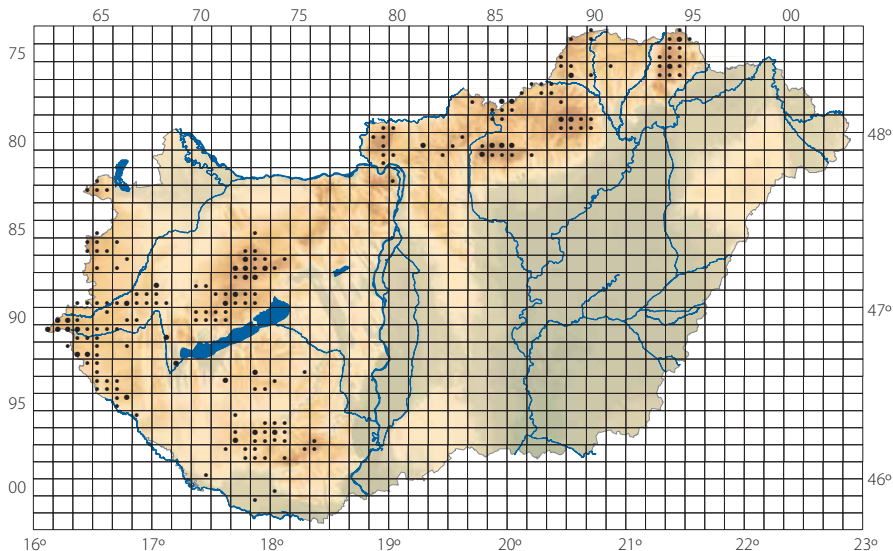
Állománykép: Mivel általában tápanyagban közepesen gazdag, gyakran kilügződött talajú termőhelyeken alakulnak ki, ezért a kaszált állományok szerkezete sem olyan fejlett, mint a franciaperjés réteké. Többnyire két határozott szint alakul ki, amelyek közül a magasabb kb. 60-80 cm. Az 1 méter körüli vagy magasabb szálfűvek csak elszórtan fordulnak elő. A megjelenés fontos ismérve a hemikriptofiton életforma általánossága, az alacsony és közepesen magas, kaszálást, legeltetést, taposást, trágyázást jól tűró és jól sarjadzó

pázsitfűvek uralma, amelyet virágos színpompa egészít ki. A legeltetett állományok alacsonyabbak, a túllegettetettek fajszegényebbek. A virágos flóra sokszínűsége júniusban éri el jellegzetes pompáját. Ez az optimális időszak az állományok felmérésére is.

Jellemző fajok: A változatos termőhely, a széles földrajzi elterjedés és a tájhasználati módok sokfélesége miatt fajkompozíció szempontjából igen heterogén kategória. Uralkodó fajai alacsony vagy közepesen magas pázsitfűvek: a vörös csenkesz (*Festuca rubra*), a cincor (*Cynosurus cristatus*), az angolperje (*Lolium perenne*), a réti perje (*Poa pratensis*), a cérnatippan (*Agrostis capillaris*), a borjúpázsit (*Anthoxanthum odoratum*), a háromfogfű (*Danthonia decumbens*), az aranyzab (*Trisetum flavescens*) és a rezgőfű (*Briza media*). Magas réti fűvek is előfordulhatnak, de csak kisebb mennyiségben.

Az uralkodó, tömeges fűvek mellett a fajgazdagabb állományokban kísérőfajok sokasága élhet. Ezek közt találunk az üde rétekre általánosan jellemző fajokat: pl. terebélyes harangvirág (*Campanula patula*), réti here (*Trifolium pratense*), réti boglárka (*Ranunculus acris*), réti margitvirág (*Leucanthemum vulgare* s.l.), üstökös pacsitartfű (*Polygala comosa*), réti sóska (*Rumex acetosa*), szarvas kerep (*Lotus corniculatus*), kakascimer-fajok (*Rhinanthus* spp.), mezei cickafark (*Achillea collina*), vadmurom (*Daucus carota*), bakfű (*Betonica officinalis*), ösztörűs veronika (*Veronica chamaedrys* agg.). A változatos intenzitású, de korábban elterjedtebb hasznosítási mód, a legeltetés miatt jellemzőek a hemikriptofitonok (pl. oroslánfog-fajok – *Leontodon* spp., kacúros véreslapu – *Hypochoeris radicata*, gyermekláncfű – *Taraxacum officinale* agg., százsorszép – *Bellis perennis*, mezei katáng – mezei katáng – *Cichorium intybus*, lándzsás útifű – *Plantago lanceolata*), a félcserjék (pl. hegyi kakukkfű – *Thymus pulegioides*, orvosi veronika – *Veronica officinalis*) és az indás vagy elfekvő szárú növények (pl. sovány ibolya – *Viola canina*, közönséges gyíkfű – *Prunella vulgaris*, indás pimpó – *Potentilla reptans*).

A különböző klímahatás alatt álló területeken a vörös csenkeszes rétek fajkompozíciója nem azonos. Montán és erdei-erdőszéli elemekben gazdagabbak a nyugat-dunántúli és az északi-középhegységi állományok, itt megtalálható pl. a szőrű (*Nardus stricta*), osztrák tárncsca (*Gentianella austriaca*), palástfűfajok (*Alchemilla* spp.), pettyes orbáncfű (*Hypericum maculatum*) és szártalan bábakalács (*Carlina acaulis*), illetve az erdei here (*Trifolium medium*), borzas orbáncfű (*Hypericum hirsutum*) és kéküstökű csormolya (*Melampyrum nemorosum*); míg szubmediterrán-

szubatlantikus területek (Dél-Dunántúl, Bakony) jellegzetes fajai a rigószegfű (*Moenchia mantica*), a bókoló rozsnok (*Bromus commutatus*) és a vékonyzab (*Ventenata dubia*). Az uralkodó mezofil elemek mellett gyakran megjelennek félszáraz, félszáraz–mezofil preferenciával rendelkező fajok is. Ilyenek a sima komócsin (*Phleum phleoides*), a magyar szegfű (*Dianthus pontederæ*), a barázdált csenkesz (*Festuca rupicola*), a vörösszárú pimpó (*Potentilla heptaphylla* agg.), a sokvirágú boglárka (*Ranunculus polyanthemos*), a hegyi here (*Trifolium montanum*), a réti útifű (*Plantago media*), a koloncós legyezőfű (*Filipendula vulgaris*) és a xerofrekvens kakukkfűfajok (*Thymus glabrescens*, *T. pannonicus*). Túllegeltetés hatására felszaporodhatnak a taposástűrő fajok (csilagpázsit – *Cynodon dactylon*, veresnadrág csenkesz – *Festuca pseudovina*, fehér here – *Trifolium repens*, a már említett hemikriptofita fészkesek, madárkeserűfű – *Polygonum aviculare* agg.) és a legelőgyomok (tövises iglice – *Ononis spinosa*, útszéli bogáncs – *Carduus acanthoides*, mezei iringó – *Eryngium campestre*), míg a kategória egyéb típusaira jellemző fajok eltűnhetnek.

A természetesebb állományokban olyan védett és ritkább fajokat is találunk, mint a kígyónyelv (*Ophioglossum vulgatum*), a kis holdruta (*Botrychium lunaria*), a réti szegfű (*Dianthus deltooides*), a Szent László-tárnics (*Gentiana cruciata*), a prémestárnics (*Gentianopsis ciliata*), a palástfüvek (*Alchemilla* spp.), a szártalan bábakalács (*Carlina acaulis*), illetve több

kosborfaj (pl. zöldike – *Coeloglossum viride*, békakönty – *Listera ovata*, őszi füzértekercs – *Spiranthes spiralis*, agár- és sömörös kosbor – *Orchis morio*, *O. ustulata*, sarkvirág-fajok – *Platanthera* spp., szúnyoglábú bibircsvirág – *Gymnadenia conopsea*).

Elterjedés: Az északi féltekén üde erdők termőhelyén és környezetében általánosan elterjedt élőhely. Jelenlegi összes hazai kiterjedése mintegy 2000 ha. Előfordulásának súlypontja a Dunántúl nyugati részére (850 ha, elsősorban Kerka-vidék, Vasi-hegyhát, Felső-Kemenes-hát, Soproni- és Kőszegi-hegység) és az Északi-középhegységre (700 ha, főleg a magasabb részekre: Börzsöny, Mátra, Bükk, Tokaj–Zempléni-hegység) esik. Kevesebb van a Dunántúli-középhegységben (400 ha a Bakonyban) és a Dél-Dunántúlon (250 ha, elsősorban a Zselicben és környékén). Az Alföldről csak a Drávamenti-síkságról és a Beregi-síkról ismert (bár utóbbi helyről aktuális adata nincs). Nincs adata a szárazabb dombvidékekről, de még a Dunántúli-középhegység nagyobb részéről sem.

Korábban minden bizonnyal jóval elterjedtebb lehetett, a hagyományos rét és legelőhasználat visszaszorulásával az élőhely kiterjedése is csökkenőben van. Így jelenlegi előfordulásait együttesen határozza meg a klíma, a korábbi és a jelenlegi tájhasználat. Legeltetés és/vagy kaszálás hiányában ezek a gyepek többnyire beerdősülnek. A kaszálás és/vagy legeltetés visszaszorulása, hiánya azt is okozza, hogy az élőhely faji összetétele szegényebb, sok a jellegtelen, fajszegény

Ma már csak időszakosan kaszált veres csenkeszes rét a Magas-Bakonyban, réti szegfűvel (*Dianthus deltooides*), csörgő kakascímerral (*Rhinanthus minor*)

felt, amelyek azonosítása is nehézségekbe ütközhet. A használat hiányában cserjésedő, megváltozó összetételű gyepek már más élőhelyek, elsősorban magasabb fűű rétek [E1], illetve jellegtelen üde gyepek [OB] felé mutathatnak átmeneteket.

Vegetációs és táji környezet: Hagyományos tájhasználat esetén állományaik üde lombos erdők térségében, gyertyános-tölgyesek [K2], bükkösök [K5] peremén, tisztásain, irtásrétjein fordulnak elő. Jelenleg az üde erdőket gyakran fenyelegetes származékaik [RDa] helyettesítik. Nemritkán található közelükben égerligetek [J5], franciaperjés és mocsárrétek [E1, D34], manapság már cserjések [P2b] és különféle jellegtelen gyepek is [OB, OC], és viszonylag sokszor találni környezetükben cseres-tölgyeseket [L2a] is.

Alegységek, idetartozó típusok: Az itt meghatározott alegységek a termőhellyel és a használat módjával kapcsolatba hozható típusokra osztják a kategóriát. Mivel azonban az üde legelők és mérsékelt produktív kaszálók gyakorlatilag bármely környezeti grádiens mentén folyamatos átmenetet mutatnak mind az alegységek között, mind az érintkező egységek (pl. mocsárrétek, félszárazgyepek, üde kaszálók)

felé, az alegységek nem értelmezhetőek merev típusokként, sokkal inkább a kategória belső változatosságát, terjedelmét hivatottak érzékeltetni.

1. Kaszált vagy mérsékelt legeltetett, többnyire vörös csenkeszes rétek. A típus a legelterjedtebbnek mondható a Nyugat-Dunántúli, a Dunántúli- és az Északi-középhegység területén, ezzel azonban együtt jár nagymérvű változatossága is. Állandó fajai között találjuk: *Festuca rubra*, *Helictotrichon pubescens*, *Agrostis capillaris*, *Anthoxanthum odoratum*, *Briza media*, *Filipendula vulgaris*, *Leontodon hispidus*, *Leucanthemum vulgare* s.l., *Polygala comosa*, *Hypochoeris radicata*, *Trisetum flavescens*, *Cynosurus cristatus*, *Campanula patula*, *Luzula campestris*, *Dianthus deltooides*, *Carex pallescens*, *Viola canina*, *Thymus pulegioides*, *Carlina acaulis*.

2. Dombtetőkön kialakuló, nyárra jobban kiszáradó, legeltetett, ritkábban kaszált rétek, gyakran több évtizede regenerálódó parlagok. Közepes vagy alacsony tápanyagtartalmú, erodálódó, kilúgozódott talajon fordulnak elő. Uralkodó fajai az *Agrostis capillaris*, a *Festuca rubra*, a *F. pseudovina*, az *Anthoxanthum odoratum*, a *Bromus hordeaceus*, a *Poa pratensis* és a *Holcus lanatus*. A pillangósvirágúak aránya nagy lehet (*Trifolium pratense*, *T. repens*, *T. medium*, *T. cam-*

pestre, *T. dubium*, *T. striatum*, *T. aureum*, *Lotus corniculatus*), illetve olyan fajok kísérik, mint a *Gentiana cruciata*, a *Hypochoeris radicata*, a *Rumex acetosella*, a *Vulpia myuros*, a *Ventenata dubia*.

3. Cincoros-angolperjés gyepek. Az intenzívben hasznosított legelők típusa, amely az állattartás visszaesése folytán ritkulóban van. Állományai trágyázás, legeltetés, néhol enyhébb taposás következtében, üde, tápanyagokban gazdag talajokon alakulnak ki. Uralkodó fűvei a *Cynosurus cristatus*, a *Lolium perenne*, a *Cynodon dactylon*, a *Bromus commutatus* és a *Poa pratensis*. A kísérőfajok köre viszonylag korlátozott: pratensistűró évelők, mint a *Trifolium pratense*, a *T. repens*, a *Taraxacum officinale* agg., a *Leontodon autumnalis*, a *Potentilla reptans*, a *Bellis perennis*, a *Plantago lanceolata* és a *P. major*, illetve egyéves „gyomok”. Elsősorban síksági (pl. Drávamenti-sík) termőhelyein, nedves, akár enyhén szikesedő talajon az *Agrostis stolonifera* uralta állományok szikes rétekekkel közös fajokat is tartalmazhatnak (*Carex distans*, *Trifolium fragiferum*, *Juncus compressus*).

4. Főleg síksági üde legelők bucketetőin kialakuló gyepek. Jellemző – az üde réti fajok mellett – a félszárazgyepekben is gyakori fajok jelenléte, például a *Festuca rupicola*, a *F. pseudovina* és a *Briza media*, melyek uralkodók is lehetnek, illetve a kísérők közül a *Thymus glabrescens*, a *Dianthus pontederæ* és a *Filipendula vulgaris*. Rendszerint nedvesebb rétekekkel (például az előző altípussal vagy mocsárrétekekkel) mozaikosan fordul elő, ezért előfordulhatnak benne mocsárréti elemek is, mint a *Carex distans*, a *Serratula tinctoria* és a *Cirsium canum*. Ez az altípus tulajdonképpen az *Anthoxantho-Festucetum rupicolae*-nak feleltethető meg, terepen elég jól felismerhető, de a szárazgyepek felé átmenetet jelent (hasonló, üde-száraz átmeneti jellegű, *Festuca*-fajok uralta gyepek az erdélyi Mezőségéből is ismertek).

Nem idetartozó típusok:

1. Magasra növő fűfajok (pl. *Arrhenatherum elatius*, *Alopecurus pratensis*, *Bromus erectus*) által uralt üde rétek [E1]. Ezeket a felsorolt magas szálfűvek tömeges jelenléte is elkülöníti a veres csenkeszes rétektől. A vörös csenkesz az E1-ben is érhet el nagyobb borítást, a vegetáció fizionómiája és az életformák részeseése lehet irányadó az elkülönítésnél, a fajkompozíció gyakran nagyban átfed.

2. Hegyvidéki sovány gyepek és szőrfűgyepek [E34]. Ezek alacsony, néha nem teljesen zárt gyepek, ahol gyakoriak a közömbös és mészkerülő fajok, pl. *Agrostis capillaris*, *A. canina* agg., *Festuca rubra*, *F. ovina*, *F. filiformis*, *Danthonia decumbens*, *Viola canina*, *Nardus*

stricta. Átmenetek léteznek, ezek megítélése különösen a (túl)legeltetett állományokon nehéz. A *Nardus* és a *Danthonia decumbens* az E2-ben is előfordul, de rendszerint nem uralkodnak, emellett a tápanyagszegény talajt jelző fajok fokozottabb jelenléte különbözteti meg a vörös csenkeszes réteket az E34-től.

3. Kísérőfajokban szegény, vadgazdálkodási érdekből vetett, felülvetett állományok, regenerálódó, de még fajszegény, „nagyfoltos” parlagok. Összességében is fajszegény, kevés faj által uralt, fejletlen színtezetségi gyepek [OB].

4. Erősen gyomos, inváziós fajok tömeges megjelenésével degradálódott vagy becserjésedett-beerdősült állományok.

5. Xerofrekvens fajokban gazdagabb, kaszált vagy legeltetett, középmagas fűvű félszárazgyepek, a *Danthonia alpina*, *Danthonia decumbens*, *Festuca rupicola*, *Brachypodium pinnatum*, *Bromus erectus* uralmával és számos, félszárazgyepekre jellemző kísérőfajjal [H4]. A mezofili réti elemek relatív hiánya, s közben a sztyepi fajok túlsúlya dönthet e típus mellett, bár az átmenetük folyamatos.

Természetesség: Hazánkban alapvetően másodlagos élőhelytípusról lévén szó a természetesség megítélése meglehetősen nehéz. Jelen koncepció szerint természetesnek tartjuk a régóta rendszeresen (évente) kaszált és/vagy enyhén legeltetett, a típus optimális fejlődéséhez elegendő csapadékot kapó területen fekvő állományokat. Egy állomány természetessége részben megítélhető a specialista, lokálisan vagy regionálisan ritka fajok számából, ez azonban önmagában néha félrevezető, mivel ilyen fajok alkalmanként a leromló állományokban is fellelhetőek, míg bizonyos típusok (pl. angolperjés-cincoros gyepek) legszebb állományai sem tartalmaznak ritkaságokat (bár ebben az értelemben az erre az altípusra jellemző legeltetésnek is alapvető szerepe van). Általános útmutatóként ajánlható a fizionómia vizsgálata: a szintek egyenletes borítása (természetesen a mikrodomborzati heterogenitás okozta „lékek” kivételt képeznek), a nagy sarjtelepes növények hiánya, a (fiatal) fák és cserjék hiánya természetes állományra utalnak. Az altípusok többségénél a magas fajszám és több jellemző faj kodominanciája utalhat természetes állományra.

5-ös: Jellemző fajokban gazdag, évente legeltetett vagy kaszált, színtezett, egyenletes borítású, több pázsitfű által uralt rétek. A specialista fajok köre igen nagy regionális változatosságot mutat, emiatt általános útmutatás rájuk nézve nehezen adható. A legtöbb tájegységben azonban jól jelzik ezeket az állományokat az *Ophioglossum vulgatum*, a *Botrychium*,

a *Gentianella*-, a *Rhinanthus*-fajok és a kosborfélék. A gyomok kicsi borítása már használhatóbb bélyeg.

4-es: Generalista kísérőfajokban még eléggé gazdag (pl. *Campanula patula*, *Leucanthemum vulgare*, *Cynosurus cristatus*, *Thymus pulegioides*, *Rhinanthus minor*, *Viola canina*, *Peucedanum oreoselinum*, *Veronica officinalis*), vertikálisan és horizontálisan jól struktúrált, de már több gyomot tartalmazó állományok. A gyomok túllegeltetés esetén lehetnek legelőgyomok, pl. *Eryngium campestre*, *Carlina acaulis*, *Cirsium* spp., *Carduus aranthoides*, *Cynodon dactylon*, felhagyás esetén parlagi és vágásnövények, pl. *Calamagrostis epigeios*, illetve cserjék, pl. *Crataegus monogyna*, *Prunus spinosa*, és fák, pl. nyír, rezgő nyár, gyertyán, mezei juhar.

3-as: A legeltetés vagy kaszálás felhagyása következtében a jellegzetes fajokban elszegényedő állományok. Szintén ide sorolhatjuk a parlagszükscesszió azon stádiumait, amelyekben egyes jellemző fajok már jelen vannak, de még mindig a gyomjellegű fajok a meghatározók. Ezeknek az állományoknak általában a vertikális színtezettsége is kevésbé fejlett. A gyomok és az inváziós fajok (*Calamagrostis epigeios*, *Erigeron annuus*, *Elymus repens*, *Solidago gigantea*) borítása azonban nem haladja meg az 25%-ot.

2-es: Az eredeti fajkompozíció még felismerhető, de az állomány vertikális struktúrája gyengén fejlett, a gyomok és az inváziós fajok borítása jelentős (maximum 50%).

Regenerációs potenciál: Az élőhely másodlagos, irántérrel jellegével magyarázható, hogy az uralkodó és kísérő fajai kisebb távolságra viszonylag jól, széllal és a legelő állapotok közvetítésével is terjednek, és könnyen megtelepednek új élőhelyen. A specialista fajok terjedése feltételezhetően lassabb. A regeneráció feltétele a rendszeres legeltetés, illetve kaszálás. Ennek hiányában a fajkészlettől és a termőhelyi adottságoktól függően felhagyott legelőkön, kaszálókon elsősorban cserjék, fák, esetleg kompetitor pázsitfűvek (pl. *Calamagrostis epigeios*) szaporodhatnak el. A felhagyás utáni folyamatok, különös tekintettel a szükscessziós fázisok időtartamára, csak durva becsléssel valószínűsíthető, de a cserjésedés akár igen gyors is lehet. Hasonlóan nehezen jósolható meg egy újra használatba vont állomány regenerációjához szükséges idő (ez az Őrségben és a Vendvidéken kb. 3-5 év). A megfigyelések szerint a regenerációs potenciál nagy, ha a klimatikus adottságok a típusnak megfelelőek, az új-rakezdett használat rendszeres, a réti fajok forráspopulációi a közelben jelen vannak, az „invázióra” képes fajok (siskanád, aranyessző, cserjék) propagulumai

nem jutnak be nagy mennyiségben, illetve az állomány nincs kitéve folyamatos állati vagy emberi zavarásnak (kivételek természetesen a kaszálás, enyhe legeltetés). A felhagyás mellett a zavarás másik lehetséges formája a túllegeltetés, mely azonban (a drasztikus kivételektől eltekintve) magát a fennmaradását nem veszélyezteti lényegesen (hiszen a jellemző fajok egy része erre a bolygatásra szelektálódott), ugyanakkor a kaszálást „igénylő”, specialista jellegű fajok a legelt állományokból gyorsan eltűnhetnek.

Irodalom: Borhidi 1996, 2003, Borhidi & Sánta 1999, Csűrös 1973, 1974, 1981, Jakucs 1961a, Jeanplong 1970, Juhász-Nagy 1958, Kovács 1994, 1995a, 1997c, 1999, 2002a, 2002b, Kovács & Takács 1994, Máthé & Kovács 1960, Mucina et al. 1993, Pop 1996, Soó 1927, Standovár 1985, 1949, Tallós 1954, Török et al. 2007, 2009a, Valkó et al. 2009, 2010, Vojtkó 1998b

Lengyel Attila, Kovács J. Attila, Tímár Gábor, Bölöni János, Botta-Dukát Zoltán, Bagi István

E34 – Hegy-dombvidéki sovány gyeppek és szőrfügyeppek

Nardus swards and other acidofrequent grasslands on shallow soils

Natura 2000: 6230 * Species-rich *Nardus* grasslands, on siliceous substrates in mountain areas (and submountain areas, in Continental Europe), 6520 Mountain hay meadows

Cönotaxonok: *Agrostetum coarctatae-tenuis* (Hargitai 1941) Soó 1971, *Festuco ovinae-Nardetum* Dostál 1933, *Genisto pilosae-Festucetum ovinae* Simon 1970, *Nardo-Festucetum capillatae* Klika et Smarda 1944; Részben: *Filagini-Vulpietum* Oberd. 1938, *Airo-Vulpietum* Pauca 1941

Definíció: Hegy- és dombvidéki területeken, többnyire tápanyagszegény, mésztelen talajokon előforduló, acidofrekvens pázsitfűvek – cérnatíppan (*Agrostis capillaris*), ebtíppan (*A. canina* agg.), vörös csenkesz (*Festuca rubra*), háromfogfű (*Danthonia decumbens*), juhcsenkesz (*F. ovina*), fonalas csenkesz (*F. filiformis*), szőrfű (*Nardus stricta*), lengefűvek (*Aira* spp.), egércsenkesz (*Vulpia myuros*) – uralta mészkerülő gyepnövényzet. Rögzítendő minimális kiterjedésük 20 négyzetméter. Az idegenhonos (többnyire inváziós) fajok maximális aránya (amennyiben egyébként az élőhely egyértelműen azonosítható) 50%.